

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Václava Novotného a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **N. s. S. J.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Mansfeldova 792/3, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo kultury**, se sídlem Milady Horákové 139, Praha 6, o žalobě proti rozhodnutí ministra kultury ze dne 25. 6. 2003, č. j. 4499/2003, o kasační stížnosti žalobce - stěžovatele proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2004, č. j. 6 Ca 172/2003 - 22,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost se zamítá.**
- II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze (dále městský soud) napadeným rozsudkem zamítl žalobu žalobce proti rozhodnutí ministra kultury ze dne 25. 6. 2003, č. j. 4499/2003, kterým zamítl rozklad žalobce proti rozhodnutí Ministerstva kultury ze dne 28. 2. 2003, č. j. 4499/2003 a toto rozhodnutí potvrdil. Tímto rozhodnutím nebylo žalobci přiznáno oprávnění k výkonu tohoto zvláštního práva: „zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství“. Městský soud dospěl k závěru, že žalobci oprávnění k výkonu tohoto zvláštního práva nenáleží, protože nemá duchovní. Postavení osob odpovědných za vedení sboru a projednávání záležitostí, které podle žalobce je třeba považovat za osoby postavené na roveň duchovním, tedy za osoby, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, podle názoru městského soudu není možné ztotožňovat s postavením duchovních v církvích

a náboženských společnostech. Nejsou-li tyto osoby uvedeny a nadány tímto právem v oficiálních dokumentech příslušné církve či náboženské společnosti, nemohou být duchovními ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 písm. f/ a § 11 odst. 5 zákona č. 3/2002 Sb.

Proti rozsudku městského soudu podal žalobce – nyní stěžovatel (§ 105 odst. 1 s. ř. s.) kasační stížnost z důvodu nesprávného posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Práva mlčenlivosti se nedomáhá pro všechny své členy (jak se dovozuje v napadeném rozsudku), nýbrž pouze pro poměrně malý okruh svých členů, které lze zcela jednoznačně identifikovat. Jsou to pouze „starší“ neboli „dozorci“. Bližší podrobnosti o jejich postavení a službě jsou uvedeny v 5. kapitole knihy „Organizování, abychom dovršili svou službu“, kterou předložil jako přílohu k registračním dokumentům, aby podrobně objasnil registrujícímu orgánu svou strukturu a způsob fungování. Stěžovatel vede seznam jmenovaných „starších“ v jednotlivých sborech, a proto je jejich identita kdykoli ověřitelná. V Základním dokumentu stěžovatele je uvedeno, že „nemá třídu duchovních“ a že „v každém sboru je rada starších, která se ujímá vedení ve sborové činnosti a vykonává pastýřskou práci“. „Rada starších“ se skládá z jednotlivých „starších“. „Starší“ nemají v teologickém smyslu postavení duchovních (tedy privilegované třídy se zvláštním vzděláním), v organizačně-právním smyslu jsou to ovšem muži, kteří vykonávají „duchovní“ neboli „pastýřskou“ péči o sbory, a to podle vnitřních předpisů předložených stěžovatelem při jeho registraci. Proto lze „starší“ právem označit za „osoby vykonávající duchovenskou činnost“ stěžovatele. „Duchovenská činnost“ spojená s povinností mlčenlivosti se týká výlučně „pastýřské práce“, která nemá povahu veřejné služby a tuto u stěžovatele vykonávají „starší“ a týká se toho, že když se na ně členové sboru obrátí se svými osobními problémy, mají povinnost je vyslechnout, pomodlit se s nimi a dát jim vhodnou biblickou radu. Jednotliví svědkové Jehovovi by tedy měli mít jistotu, že pokud se „starším“ svěří se svými osobními problémy, bude jejich záležitost pokládána za důvěrnou a „starší“ budou vázáni povinností mlčenlivosti ve stejném rozsahu jako duchovní, k nimž členové jejich církví přicházejí ke zpovědi. Kasační stížností se stěžovatel domáhal zrušení napadeného rozsudku městského soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti navrhl její zamítnutí jako nedůvodné. Zcela se ztotožnil se závěry městského soudu a odkázal i na odůvodnění svého rozhodnutí. Institut povinnosti mlčenlivosti duchovních je omezen na osoby, které v příslušné církvi nebo náboženské společnosti představují jednoznačně definovanou a identifikovatelnou skupinu, zřetelně vymezenou oproti ostatním členům církve nebo náboženské společnosti, která je takto vnímána i třetími osobami, orgány činnými v trestním řízení, správními orgány apod. To lze dovodit i z ustanovení § 10 odst. 3 písm. g/ zákona č. 3/2002 Sb., podle kterého musí být v základním dokumentu církve nebo náboženské společnosti uveden způsob ustavování a odvolávání duchovních. Základní dokument je součástí veřejné části Rejstříku registrovaných církví a náboženských společností (ustanovení § 17 zákona č. 3/2002 Sb.). Smyslem veřejné přístupnosti údajů obsažených v rejstřících vedených podle zákona č. 3/2002 Sb. je ochrana právní jistoty a zajištění informovanosti třetích osob o registrovaných církvích a náboženských společnostech a dalších subjektech registrovaných nebo evidovaných podle zákona č. 3/2002 Sb. Veřejná informace o tom, jak může dojít k ustavení nebo odvolání duchovního, může být podstatná mj. i pro účely zjištění, zda určitá osoba má či nemá právo zachovat mlčenlivost o určitých skutečnostech v situaci, kdy by jiná osoba („neduchovní“) měla např. povinnost vypovídat. Tato informace však v základním dokumentu stěžovatele chybí a je v něm uvedeno, že „Společnost nemá třídu duchovních“. Kromě toho je v příslušné pasáži Základního dokumentu uvedeno: „V každém sboru je rada starších, která se ujímá vedení ve sborové činnosti a vykonává pastýřskou práci. Křesťanskou duchovenskou činnost

jsou oprávněni vykonávat všichni s. J. Ustavování a odvolávání členů Výboru Společnosti je popsáno v bodě d/, ustavování a odvolávání členů Výboru Sboru je popsáno v bodě f/“. To rovněž potvrzuje názor, že stěžovatel nemá zvláštní skupinu členů v postavení obdobném duchovním. Žalovaný nesouhlasí s názorem stěžovatele, že za duchovní jsou považovány pouze osoby, které mají „v teologickém smyslu postavení duchovních (tedy privilegované třídy se zvláštním vzděláním)“. Stěžovatelův dvojitý výklad pojmů „duchovenská“ či „duchovní“ služba žalovaný odmítá. Naopak je nutné vůči každé církvi nebo náboženské společnosti, která požádá o přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv podle zákona č. 3/2002 Sb. postupovat vždy stejně dle shodných měřítek.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu a z důvodů uvedených v kasační stížnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle čl. 16 Listiny základních práv a svobod, jeho odstavců:

(1) Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.

(2) Církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.

Podle přílohy k zákonu č. 3/2002 Sb. je stěžovatel – N. s. S. J. – zařazen do seznamu registrovaných církví a náboženských společností v České republice pod č. 17. To znamená, že stěžovatel již ke dni účinnosti zákona č. 3/2002 Sb. vyvíjel svou činnost jako registrovaná náboženská společnost (§ 28 odst. 1 citovaného zákona). Stěžovatel v žalobě také uvádí, že byl registrován dne 1. 9. 1993 a že od té doby právo zachovávat mlčenlivost vykonával na základě § 8 zákona č. 308/1991 Sb. (a předtím již nejméně 50 let) a že toto právo mu bylo rozhodnutím žalovaného odňato v rozporu s ustanovením § 28 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb. Podle tohoto ustanovení církve a náboženské společnosti, které ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona vyvíjely svou činnost jako registrované ze zákona, se považují za registrované podle tohoto zákona. Jejich seznam je uveden v příloze k tomuto zákonu. Rozsah oprávnění k výkonu zvláštních práv podle § 7 odst. 1, které mají tyto církve a náboženské společnosti ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstává zachován. Podle § 7 odst. 1 písm. f/ citovaného zákona č. 3/2002 Sb. registrovaná církev a náboženská společnost může za podmínek stanovených tímto zákonem k plnění svého poslání získat oprávnění k výkonu těchto zvláštních práv: zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazít trestný čin uložená zvláštním zákonem.

Rozhodnutím žalovaného a předtím rozhodnutím správního orgánu prvního stupně však toto právo stěžovateli nebylo odňato (zrušeno podle ustanovení § 21 zákona č. 3/2002 Sb.), ale nebylo mu přiznáno. Z obsahu správního spisu vyplývá, že stěžovatel písemností ze dne 31. 1. 2003 žalovaného požádal „o přiznání zvláštního práva zachovávat mlčenlivost podle § 7 odst. 1 písm. f/ zákona č. 3/2002 Sb.“. Je skuteností, že tak učinil až poté, kdy písemností ze dne 4. 7. 2002 žalovanému oznámil, v jakém rozsahu vykonával ke dni účinnosti zákona č. 3/2002 Sb. zvláštní práva v návaznosti na ustanovení § 7 odst. 1

a § 28 odst. 1 citovaného zákona včetně zachovávání mlčenlivosti (v tomto směru uvedl: „Naše náboženská společnost nemá duchovní ani nevyznává učení o zpovědi, zachovávala však a nadále chce zachovávat výkon práva obdobného zpovědnímu tajemství. Muži, kteří jsou ve sborech pověřeni projednáváním vážných hříchů, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o důvěrných věcech, které se při projednávání přestupků dozvěděli. Toto opatření trvá již více než 50 let.“), a když ho současně požádal o potvrzení, že výkon zvláštních práv v jím uvedeném rozsahu akceptuje a konečně když mu žalovaný písemností ze dne 29. 1. 2003 sdělil, že zvláštní právo zachovávat povinnost mlčenlivosti mu nebylo přiznáno, a že o tom bude vydáno negativní rozhodnutí.

Předmětem přezkumné činnosti soudů tedy je rozhodnutí žalovaného o nepřiznání zvláštního práva zachovávat povinnost mlčenlivosti stěžovateli. Toto rozhodnutí v celém rozsahu, tedy ze všech žalobních důvodů uplatněných stěžovatelem v žalobě městský soud přezkoumal, své závěry uvedl ve svém rozsudku a řádně je odůvodnil. S jeho závěry Nejvyšší správní soud souhlasí.

Správní orgány a městský soud dospěly, mimo jiné, ke shodnému závěru, že přiznat – poskytnout oprávnění stěžovateli k výkonu zvláštního práva zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, nebylo možné, protože stěžovatel – N. s. S. J. – nemá duchovní ve smyslu zákona č. 3/2002 Sb. Pro posouzení, zda stěžovatel může získat toto zvláštní oprávnění podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. f/ citovaného zákona je tato otázka zcela stěžejní, neboť toto ustanovení jednoznačně váže toto zvláštní právo na duchovní, nikoliv jiné osoby sdružené v církvi nebo náboženské společnosti. Podle již výše citovaného čl. 16 odst. 2 Listiny církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech. Shodnou úpravu obsahuje i zákon č. 3/2002 Sb. v § 4 odst. 3 (a předchozí zákon č. 308/1991 Sb. ji obsahoval v § 5 odst. 2). Tím, kdo má právo ustanovovat duchovní a kdo je ustanovuje je tedy církev nebo náboženská společnost, nikdo jiný. Církev a náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružováním fyzických osob a svébytně rozhoduje o věcech spojených s vyznáváním víry, o organizaci náboženského společenství a o vytváření k tomu určených institucí (§ 4 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb.) Církev a náboženská společnost nebo svaz církví a náboženských společností jsou registrovány a registrované církvi a náboženské společnosti se přiznává oprávnění k výkonu zvláštních práv ke dni, kdy rozhodnutí o registraci církve a náboženské společnosti nebo svazu církví a náboženských společností nebo rozhodnutí o přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv registrované církvi a náboženské společnosti ministerstvem nabylo právní moci (§ 9 odst. 2 zákona č. 3/2002 Sb.) Návrh na registraci církve a náboženské společnosti musí obsahovat základní dokument církve a náboženské společnosti (§ 10 odst. 2 písm. d/ zákona č. 3/2002 Sb.). Základní dokument církve a náboženské společnosti musí obsahovat, mimo jiné, způsob ustavování a odvolávání duchovních (§ 10 odst. 3 písm. g/ zákona č. 3/2002 Sb.). Obdobnou úpravu obsahoval i předchozí zákon č. 308/1991 Sb. v § 13 odst. 1 písm. c/, podle něhož k návrhu na registraci se přikládá základní dokument zakládané církve nebo náboženské společnosti (statut, řád, stanovy apod.), z kterého musel být patrný způsob ustanovování osob vykonávajících duchovenskou činnost a jejich odvolávání.

Podle obsahu příloženého správního spisu, stěžovatel předložil žalovanému pro účely rozhodnutí o své žádosti o získání oprávnění k výkonu zvláštního práva podle § 7 odst. 1 písm. f/ zákona č. 3/2002 Sb. základní dokument N. s. S. J. sestavený podle § 10 odst. 3 zákona č. 3/2002 Sb., z jehož obsahu vycházely správní orgány i městský soud a vychází

z něho i Nejvyšší správní soud. V něm, v části způsob ustavování a odvolávání duchovních je uvedeno: „Společnost nemá třídu duchovních. V každém sboru je rada starších, která se ujímá vedení ve sborové činnosti a vykonává pastýřskou práci. Křesťanskou duchovenskou činnost jsou oprávněni vykonávat všichni s. J.“. V písemnosti ze dne 4. 7. 2002 adresované žalovanému a založené ve správním spisu stěžovatel uvádí: „Naše náboženská společnost nemá duchovní ani nevyznává učení o zpovědi, zachovávala však a nadále chce zachovávat výkon práva obdobného zpovědnímu tajemství. Muži, kteří jsou ve sborech pověřeni projednáváním vážných hříchů, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o důvěrných věcech, které se při projednávání přestupků dozvěděli. Toto opatření trvá již více než 50 let“. V písemnosti ze dne 31. 1. 2003 adresované žalovanému a rovněž založené ve správním spisu stěžovatel uvádí, mimo jiné, že: „Pokud jde o naši společnost, důvěrné věci, které si vyžadují zachování mlčenlivosti, projednávají ve sborech starší neboli dozorcí. Ti však podle vnitřních předpisů naší náboženské společnosti nemají postavení duchovních“. Nikoliv v žalobě, ale až v kasační stížnosti stěžovatel tvrdí, že v jeho náboženské společnosti „Duchovenská činnost spojená s povinností mlčenlivosti se týká výlučně pastýřské práce, která nemá povahu veřejné služby. Tuto činnost vykonávají mezi s. J. pouze jmenovaní starší a týká se toho, že když se na ně členové sboru obrátí se svými osobními problémy, mají povinnost je vyslechnout, pomodlit se s nimi a dát jim vhodnou biblickou radu“.

Z toho, co sám stěžovatel ve správním a v soudním řízení uvedl, a z toho, co vyplývá ze základního dokumentu stěžovatele, lze vyvodit ten závěr, který již učinil městský soud a předtím správní orgány, že stěžovatel jako N. s. s. J. nemá duchovní ve smyslu zákona č. 3/2002 Sb., jeho § 7 odst. 1 písm. f/. Oprávnění k výkonu zvláštního práva zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství mu proto žalovaný přiznat nemohl. Ze stejného důvodu nemohl stěžovatel toto oprávnění nabýt ani ke dni nabytí účinnosti zákona č. 3/2002 Sb., tedy za účinnosti předchozího zákona č. 308/1991 Sb. Stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že zvláštní právo nepožaduje pro všechny své členy, kteří jsou oprávněni vykonávat křesťanskou duchovenskou činnost, ale jen pro „starší“ neboli „dozorce“ z nichž se skládá „rada starších“, kteří nemají v teologickém smyslu postavení duchovních (tedy privilegované třídy se zvláštním vzděláním), v organizačně-právním smyslu však, podle něj, tito muži vykonávají „duchovní“ neboli „pastýřskou službu“, a lze je právem označit za „osoby vykonávající duchovenskou činnost“ stěžovatele – N. s. S. J. Nejvyšší správní soud, stejně jako městský soud, má však za to, že jen stěžovatel mohl uvést do souladu toto své prohlášení se svým základním dokumentem, který musí, mimo jiné, obsahovat způsob ustavování a odvolávání duchovních. Jinými slovy duchovní si musí stěžovatel jako registrovaná náboženská společnost ustanovit sám nezávisle na státních orgánech. To nemohou učinit správní orgány (ani soud) a to ani tak, že by posuzovaly např. které osoby v náboženské společnosti stěžovatele skutečně činnost duchovních vykonávají, jak vlastně stěžovatel v průběhu řízení navrhoval.

Z důvodů uvedených v tomto rozsudku Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Pokud stěžovatel podáním ze dne 10. 11. 2005 doplnil svoji kasační stížnost tím, že odkázal na zprávu zástupkyně Veřejného ochránce práv ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. 3528/2003/VOP/JŠM, pak Nejvyšší správní soud uvádí, že tato zpráva se týkala přezkumu rozhodnutí žalovaného mimo odvolací řízení (tedy nikoliv rozhodnutí, které je předmětem přezkumné činnosti soudů v této věci).

V řízení o kasační stížnosti měl úspěch žalovaný a měl by proto právo na náhradu nákladů tohoto řízení podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Protože žalovaný náhradu nákladů jednak nežádal a jednak mu podle obsahu spisu prokazatelné náklady ani nevznikly, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, jak je ve výroku tohoto rozhodnutí uvedeno.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. února 2006

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu